

AVRUPA BİRLİĞİNDE KADIN

Derya COŞKUN¹

GİRİŞ

Avrupa Birliği (AB), cinsiyet eşitliği ve kadına ilişkin yapmış olduğu düzenlemelerle; gerek AB'ye üye ülkeler gerekse AB'ye katılma sürecinde olan ülkelerde cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadının konumunun iyileşmesinde önemli katkı sağlamıştır. Bugün AB üyesi ülkelerde kadın-erkek eşitliği tam olarak sağlanamamış olsa da AB ülkelerinin dünyadaki pek çok ülkeden kadın hakları konusunda daha ileri düzeyde olduğu görülmektedir. AB'nin ilk dönemlerinde kadın-erkek eşitliğine ekonomik kaygılarla yer verilirken zamanla, sosyal ve toplumsal alanlarda düzenlemeler yapılır hâle gelmiştir. Bugün AB; cinsiyet eşitliği, eşit ücretin sağlanması, kadın istihdamının artırılması, kadına karşı şiddetin önlenmesi hususlarındaki çalışmalarına devam etmektedir.

Bu çalışmada, ekonomik temelli bir birlik olan AB'nin kadın-erkek eşitliği ve kadına ilişkin düzenlemelerinin gelişim ve değişim süreci ele alınmıştır. AB'nin asli ve tâli kaynaklarında yer verilen kadın-erkek eşitliği düzenlemeleriyle, ileride yapılması planlanan düzenlemeler incelenmiştir.

I- AVRUPA BİRLİĞİ

A) Avrupa Birliği ve Kurumsal Yapısı

AB; 28 üye ülkeden oluşan, devletler üstü, çok uluslu, ekonomik ve siyasî bir birliktir. AB, 4 milyon km² yüz ölçümüne ve 508 milyon nüfusa sahiptir². AB'nin resmî para birimi olan Euro (€),

¹ Akdeniz Üniversitesi, Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, deryaacoskunn@gmail.com

² **European Union:** *Living in the EU*: <https://europa.eu> (Erişim Tarihi: 01.08.2018).

KAYNAKÇA

Akbaş, Gökşen: *Avrupa Birliği Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Stratejisi Özet Bilgi Notu*, T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Ankara, 2010: <https://www.ab.gov.tr>.

Arısoy, İbrahim Alper / Demir, Nesrin: *Avrupa Birliği Sosyal Hukukunda Ayrımcılıkla Mücadele Kapsamında Kadın Erkek Eşitliği*, Ege Akademik Bakış Dergisi, 2007, C. 7, S. 2, s. 707-725: <http://www.onlinedergi.com>.

Aydın, Fazıl (Ed.): *Çalışma Mevzuatı İle İlgili Avrupa Birliği Direktifleri*, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (Yayın No: 11), Ankara 2014: <https://www.csgb.gov.tr>.

Bakırcı, Kadriye: *Uluslararası Hukuk, AB ve ABD Hukuku ile Karşılaştırmalı Çalışma Yaşamında Kadın Erkek Eşitliği Arayışı, Cinsiyet Ayrımcılığı Yasağı ve Türkiye*, B. 2, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.

Bozkurt, Enver / Özcan, Mehmet / Köktaş, Arif: *Avrupa Birliği Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara 2012.

Burri, Susanne / Prechal, Sacha: *EU Gender Equality Law* (Update 2013), European Commission, 2014: <http://www.equalitylaw.eu>.

Doğan Yenisey, Kübra: *İş Hukukunda Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı*, Çalışma ve Toplum, 2006, C. 4, S. 11, s. 63-81.

Göçmener, Sinem: *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Kadın Erkek Eşitliği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008.

Güneş, Ahmet M.: *Lizbon Antlaşması Sonrasında Avrupa Birliği*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2008, C. 12, S. 1-2, s. 739-772: <http://webftp.gazi.edu.tr>.

Moroğlu, Nazan: *Avrupa Birliği Antlaşmalarında ve Yönergelerinde Kadın-Erkek Eşitliği*, MESS-SİCİL İş Hukuku Dergisi, 2006, S. 4, s. 209-217.

Özdemir, Erdem: *İşyerinde Cinsel Taciz*, Çalışma ve Toplum, 2006, C. 4, S. 11, s. 83-96.

Palaz, Serap: *Kadın-Erkek Eşitliği Açısından Türkiye ve AB'nin Bir Karşılaştırması*, e-akademi Hukuk, Ekonomi, Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, 2005, S. 40: <http://www.e-akademi.org/makaleler/spalaz-1.htm>.

Sayın, Aysun: *Avrupa Birliği'nde Çalışma Yaşamında Kadın Erkek Eşitliği: Türkiye Açısından Bir İnceleme*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.

Tekinalp, Gülören / Tekinalp, Ünal: *Avrupa Birliği Hukuku*, B. 2, Beta Yayıncılık, İstanbul 2000.

Ülger, İrfan Kaya: *Avrupa Birliği El Kitabı (Kavramlar-Kurumlar-Kişiler)*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.

İNTERNET KAYNAKLARI

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu: *AB ve Türkiye Kadınlar İçin Birlikte*, 2016: <https://www.avrupa.info.tr>.

Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ETUC): *ETUC Cinsiyet Eşitliği Eylem Programı*, 2012: <https://www.etuc.org>.

Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü: *Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğunu Kuran Antlaşma*: <http://www.bumko.gov.tr>.

Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü: *Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşma*: <http://www.bumko.gov.tr>.

Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü: *Avrupa Atom Enerjisi Topluluğunu Kuran Antlaşma*: <http://www.bumko.gov.tr>.

Charter of Fundamental Rights of the European Union, Official Journal (C 202/02), 07.06.2016: <http://eur-lex.europa.eu>.

Council Directive of 19 December 1978 on the Progressive Implementation of the Principle of Equal Treatment for Men and Women in Matters of Social Security (79/7/EEC), Official Journal (L 6/24), 10.01.1976: <https://eur-lex.europa.eu>.

Council Directive 75/117/EEC of 10 February 1975 on the Approximation of the Laws of the Member States Relating to the Application of the Principle of Equal Pay for Men and Women, Official Journal (L 045), 19.02.1975, s. 0019-0020: <http://eur-lex.europa.eu>.

Council Directive 76/207/EEC of 9 February 1976 on the Implementation of the Principle of Equal Treatment for Men and Women as Regards Access to Employment, Vocational Training and Promotion, and Working Conditions, Official Journal (L 039), 14.02.1976, s. 0040-0042: <http://eur-lex.europa.eu>.

Council Directive 86/378/EEC of 24 July 1986 on the Implementation of the Principle of Equal Treatment for Men and Women in Occupational Social Security Schemes, Official Journal (L 225), 12.08.1986, s. 0040-0042: <http://eur-lex.europa.eu>.

Council Directive 86/613/EEC of 11 December 1986 on the Application of the Principle of Equal Treatment Between Men and Women Engaged in an Activity, Including Agriculture, in a Self-employed Capacity, and on the Protection of Self-employed Women During Pregnancy and Motherhood, Official Journal (L 359), 19.12.1986, s. 0056-0058: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1986/613/>.

Council Directive 92/85/EEC of 19 October 1992 on the Introduction of Measures to Encourage Improvements in the Safety and Health at Work of Pregnant Workers and Workers Who Have Recently Given Birth or Are Breastfeeding (Tenth Individual Directive within The Meaning of Article 16 (1) of Directive 89/391/EEC), Official Journal (L 348), 28.11.1992, s. 0001-0008: <http://eur-lex.europa.eu>.

Council Directive 96/34/EC of 3 June 1996 on The Framework Agreement on Parental Leave Concluded by UNICE, CEEP and the ETUC, Official Journal (L 145), 19.06.1996, s. 0004-0009: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/AL-L/?uri=CELEX%3A31996L0034>.

Council Directive 96/97/EC of 20 December 1996 Amending Directive 86/378/EEC on the Implementation of the Principle of Equal Treatment for Men and Women in Occupational Social Security Schemes, Official Journal (L 49), 17.02.1997, s. 20-24: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:31996L0097>.

Council Directive 97/80/EC of 15 December 1997 on The Burden of Proof in Cases of Discrimination Based on Sex, Official Journal (L 014), 20.01.1998, s. 0006-0008: <https://eur-lex.europa.eu>.

Council Directive 2000/78/EC of 27 November 2000 Establishing a General Framework for Equal Treatment in Employment and Occupation, Official Journal (L 303), 02.12.2000, s. 0016-0022: <https://eur-lex.europa.eu>.

Council Directive 2004/113/EC of 13 December 2004 Implementing The Principle of Equal Treatment Between Men and Women in the Access to and Supply of Goods and Services, Official Journal (L 373), 21.12.2004, s. 37-43: <https://eur-lex.europa.eu>.

Council Directive 2010/18/EU of 8 March 2010 Implementing the Revised Framework Agreement on Parental Leave Concluded by BUSINESSEUROPE, UE-APME, CEEP and ETUC and Repealing Directive 96/34/EC (Text with EEA relevance), Official Journal (L 68), 18.03.2010, s. 13-20. <https://eur-lex.europa.eu>.

Directive 2002/73/EC of the European Parliament and of the Council of 23 September 2002 Amending Council Directive 76/207/EEC on the Implementation of the Principle of Equal Treatment for Men and Women as Regards Access to Employment, Vocational Training and Promotion, and Working Conditions, Official Journal (L 269/15), 05.10.2002: <https://eur-lex.europa.eu>.

Directive 2006/54/EC of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on the Implementation of the Principle of Equal Opportunities and Equal Treatment of Men and Women in Matters of Employment and Occupation (recast), Official Journal (L 204), 26.07.2006, s. 23-36: <https://eur-lex.europa.eu>.

Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 Establishing Minimum Standards on the Rights, Support and Protection of Victims of Crime, and Replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA, Official Journal (L 315), 14.11.2012, s. 57-73. <https://eur-lex.europa.eu>.

European Commission: *Annex to The Communication From The Commission to The European Parliament, The Council and The European Economic and Social Committee EU Action Plan 2017-2019 Tackling The Gender Pay Gap (COM(2017) 678)*, Brussels 20.11.2017.

European Commission: *Communication from the Commission to the Euro-*

pean Parliament and the Council towards the Elimination of Female Genital Mutilation (COM (2013) 833), Brussels, 25.11.2013: <https://eur-lex.europa.eu>.

European Commission: *Ending Gender-based Violence*: <https://ec.europa.eu>.

European Commission: *Gender Balance in Decision-making Positions*: <https://ec.europa.eu>.

European Commission: *Gender Equality and Women's Empowerment: Transforming the Lives of Girls and Women through EU External Relations 2016-2020* (SWD(2015) 182 final), Brussels, 21.09.2015: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/staff-working-document-gender-2016-2020-20150922_en.pdf.

European Commission: *Strategic Engagement for Gender Equality (2016-2019)*, Belgium, 2016: <https://ec.europa.eu>.

European Commission: *Women in Employment*: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-economic-independence_en.

European Union: *Euro*: <https://europa.eu>.

European Union: *EU Symbols*: <https://europa.eu>.

European Union: *Living in the EU*: https://europa.eu/european-union/about-eu/figures/living_en.

European Union: *The Economy*: <https://europa.eu>.

T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı: *AB'ye Genel Bakış*, AB Rehberi (No. 2): https://www.ab.gov.tr/files/rehber/02_rehber.pdf.

T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği: *Avrupa Birliği Antlaşması ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma*, Ankara, 2011: <https://www.ab.gov.tr>.

Treaty of Lisbon Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community, Official Journal (C 306/1), 17.12.2007: <https://eur-lex.europa.eu>.

Unesco Türkiye Millî Komisyonu: *Sürdürülebilir Kalkınma 2030 Hedefleri*: <http://www.unesco.org.tr>.

2014/124/EU: *Commission Recommendation of 7 March 2014 on Strengthening The Principle of Equal Pay Between Men and Women Through Transparency Text with EEA Relevance*, Official Journal (L 69), 08.03.2014, s. 112-116: <https://eur-lex.europa.eu>.